

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 [i.e.III.] vtrum aliquis per hnmilitatem debeat se omnibus subijcere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

qua uterque est regu
laris. Nam uterque
est diuis. rationibus
& non una sola regu
labilis. scilicet ex ra
tione proprii. ac con
ueniens boni. & ex
diuina reuerentia. Li
cet utraque sit utriq;
acti communis. non
tamen ut sola. quia
possunt alia ratione
regulari. Et oportet
quod aliter regulen
tur ad persequendum
eum celestis patrie
in via hac. qui ambu
lamus. quam quod
permagnanimitatem
reguletur.

Super Questionis
centesimo sexagesi
mo primo. Articulu
tercio. non
N art. 3. eiusdem q.
non scribendi. sed
exequendum est. Cla
ma est. Regula est
notre vite facilis. ut
habeatur spe culare
sed rara practice. &
ad operationem in
terioiem. preterim
applicata. Est & in
hoc artic. speculan
dem. quam conformi
ter duo Thome defi
nita sit humilitas in
supradictis.

ut patet in omnibus actibus laetiae. ergo homo
per humilitatem non debet se homini subicere.
¶ 2 Præ. Aug. dicit in lib. de natura & gratia. Humi
litas collocanda est in parte veritatis. nō in parte
fallitatis: sed aliqui sunt in supremo statu. qui si se
inferioribus subicerent. absque fallitate hoc fieri
non possent. ergo homo non debet se omnibus per
humilitatem subicere.
¶ 3 Præ. Nullus debet facere id quod vergat in detri
mentum salutis alterius. sed si aliquis per humili
tatem se alteri subiciat. quandoque hoc pergeret
in detrimentum illius. cui se subicit. qui ex hoc su
perbiret. vel contemneret. unde Aug. dicit in re
gula. Ne dum nimium seruatur humilitas. regendi
irragatur auctoritas. ergo homo per humilitatem
non debet omnibus se subicere.

SED CONTRA est. quod dicitur Phillip. 2. In hu
militate superiores sibi inuicem arbitantes.
RESPON. Dicendum. quod in homine duo pos
sunt considerari. scilicet quod est Dei. & id quod est
hominis. Hominis autem est. quicquid pertinet ad
defectum. sed Dei est quicquid pertinet ad salutem.
& perfectionem. secundum illud Osee 13. Perditio
tua Israel. exte est: ex me tantum auxilium tuum.
Humilitas autem. sicut dictum est. proprie respicit
reuerentiam. qua homo Deo subicitur. & ideo qui
libet homo secundum id quod suū est. debet se cui
libet proximo subicere quantum ad id quod est Dei
in ipso. Non autē hoc requirit humilitas. ut aliquis
id quod est Dei in seipso. subiciat ei quod apparet
esse Dei in altero. Nā illi. qui dona Dei participat.
cognoscunt ea se habere. secundum illud 1 ad Cor. 2.
Vt sciamus quæ a Deo donata sunt nobis: & ideo

tus. attribuit dono timbris. quæ
homo Deum reueretur. Et in
de est. quod fortitudo aliter se
habet ad audaciam. quam hu
militas ad spem. Nam fortitudo
plus virtut audacia. quam eam
reprimat: unde superabundantia
est ei similior q̄ defectus. Humi
litas autem plus reprimat spem
de seipsa. quam ea viratur. unde
magis opponitur sibi.

AD QVARTVM dicendum. q̄
superabundantia in exterioribus
sumptibus. & preparationibus
solet ad quadam iactantiam fieri.
quæ per humilitatem reprimi
tur: & quantum ad hoc secū
dario consistit in exterioribus.
prout sunt signa interioris appe
titus motus.

ARTICVLVS III.

Primum homo debeat se omnibus per
humilitatem subicere.

AD TERTIVM sic procedit.
Videtur q̄ homo non
debeat se omnibus per humili
tatem subicere. Quia sicut di
ctum est. * humilitas præcipue
consistit in subiectione hominis
ad Deum: sed id quod debetur
Deo. non est homini exhiben
dum. ut patet in omnibus actibus laetiae. ergo homo
per humilitatem non debet se homini subicere.
¶ 2 Præ. Aug. dicit in lib. de natura & gratia. Humi
litas collocanda est in parte veritatis. nō in parte
fallitatis: sed aliqui sunt in supremo statu. qui si se
inferioribus subicerent. absque fallitate hoc fieri
non possent. ergo homo non debet se omnibus per
humilitatem subicere.

¶ 3 Præ. Nullus debet facere id quod vergat in detri
mentum salutis alterius. sed si aliquis per humili
tatem se alteri subiciat. quandoque hoc pergeret
in detrimentum illius. cui se subicit. qui ex hoc su
perbiret. vel contemneret. unde Aug. dicit in re
gula. Ne dum nimium seruatur humilitas. regendi
irragatur auctoritas. ergo homo per humilitatem
non debet omnibus se subicere.

SED CONTRA est. quod dicitur Phillip. 2. In hu
militate superiores sibi inuicem arbitantes.
RESPON. Dicendum. quod in homine duo pos
sunt considerari. scilicet quod est Dei. & id quod est
hominis. Hominis autem est. quicquid pertinet ad
defectum. sed Dei est quicquid pertinet ad salutem.
& perfectionem. secundum illud Osee 13. Perditio
tua Israel. exte est: ex me tantum auxilium tuum.
Humilitas autem. sicut dictum est. proprie respicit
reuerentiam. qua homo Deo subicitur. & ideo qui
libet homo secundum id quod suū est. debet se cui
libet proximo subicere quantum ad id quod est Dei
in ipso. Non autē hoc requirit humilitas. ut aliquis
id quod est Dei in seipso. subiciat ei quod apparet
esse Dei in altero. Nā illi. qui dona Dei participat.
cognoscunt ea se habere. secundum illud 1 ad Cor. 2.
Vt sciamus quæ a Deo donata sunt nobis: & ideo

absque præiudicio humilitatis possunt dona. quæ
ipsi acceperunt. præferre donis Dei. quæ aliis appa
rent collata. sicut Apost. ad Ephes. 3. dicit. Aliis ge
nerationibus nō est agnitus filius hominum. sicut
nunc reuelatum est sanctis apostolis eius. Similiter
etiam nō hoc requirit humilitas. ut aliquis id quod
est suum in seipso. subiciat ei. quod est hominis in
proximo. alioquin oporteret. ut quilibet reputaret
se magis peccatorem quolibet alio: cum tamē A
postolus absq; præiudicio humilitatis dicat Gal. 2.
Nos natura iudei. & non ex gentibus peccatores.
Potest tamen aliquis reputare aliquid boni esse in
proximo. quod ipse non habet. vel aliquid mali in
se esse. quod in alio non est. ex quo se potest ei su
biicere per humilitatem.

AD PRIMVM ergo dicendum. quod non debe
mus solum Deum reuereri in seipso. sed etiā id qd
est eius. debemus reuereri in quolibet. non tamen
eō modo reuerentia. quo reueremur Deū. & ideo
per humilitatem debemus nos subicere omnibus
proximis propter Deum. secundum illud 1. Pet. 2. Su
biecti estote omni humanæ creature propter Deū.
Latriam tamen soli Deo debemus exhibere.

AD SECVNÐVM dicendum. q̄ si nos præferamus
id quod est Dei in proximo. ei quod est propriū in
nobis. non possumus incurrere fallitatem. Unde su
per illud Philip. 2. Superiores sibi inuicem arbitran
tes. dicit glo. * Non hoc ita debemus æstimare. ut
nos æstimare fingamus: sed vere æstimemus posse
esse aliquid occultum in alio. quo nobis superior
sit. etiam si bonum nostrum. quo illo videmur supe
riores esse. non sit occultum.

AD TERTIVM dicendum. quod humilitas. sicut
& ceteræ uirtutes. præcipue interius in anima con
sistit. & ideo potest homo fm̄ interiorē actū ani
mæ alteri se subicere sine hoc. quod occasiōē ha
beat alicuius. quod pertineat ad detrimentum suæ
salutis. Et hoc est quod August. dicit in regula. *
Timore coram Deo prelatu subistratus sit pedibus
vestris: sed in exterioribus humilitatis actibus. sicut
& in actibus exterarum uirtutum. est debita mode
ratio adhibenda. ne possint vergere in detrimentū
alterius. Si autem aliquis quod debet faciat. & alij
ex hoc occasiōem sumant peccati. nō imputatur
humiliter agenti: quia ille non scandalizat. quam
uis alter scandalizetur.

AD QVARTVM sic procedit.
Videtur q̄ humilitas nō sit
pars modestiæ. vel temperantiæ.
Humilitas enim præcipue respicit
reuerentiam. qua quis subicitur
Deo. ut dictū est. * sed ad uirtu
tem theologicam pertinet. q̄
habeat Deū pro obiecto. ergo
humilitas magis debet poni vir
tus theologica. quam pars tem
perantiæ. seu modestiæ.

¶ 2 Præ. Temperantiæ est in cō
cupiscibili: humilitas autem ui
detur esse in irascibili. sicut & su
perbia. quæ ei opponitur. cuius
obiectum est arduū. ergo vide

est Aug. in
lib. 3. de ser.
q. 7. a. 1. p. 4.
co. 4.

In 3. regu
la. co. 1.

Super Questionis
centesimo sexagesi
mo primo. Articulu
quartum.

N art. 4. eiusdem q.
dubium ex Marti
no occurrit in 1. que
de humilitate. ubi
notat quatuor dicta
huius literæ. & ex
eis format quatuor
rationes pro conclu
sione huius articuli:
& deinde soluit eas.
Primum dictum est
auctoritas Origenis
allata in litera in op
positum. ex quo ra
tiocinatur sic. Om
nis mensuratio. uel
moderatio pertinet
ad modestiam: hu
militas est huiusmo
di. ergo. Secundum
est. Omnes uirtutes
re-

Art. præce.

re-